

BİLGİ NOTU

POLONYA ANAYASA MAHKEMESİNİN TARTIŞMALI KARARI

Ne oldu?

Polonya Anayasa Mahkemesi, 07 Ekim 2021 tarihinde AB yasalarının Polonya ulusal mevzuatının üzerinde olmadığına yönelik bir karar verdi. Yargıç Bartłomiej Sochanski tarafından alınan kararda “ABAD’ın Polonya adalet sistemine müdahale çabaları hukukun üstünlüğü ilkesini, Polonya anayasasının üstünlüğü ilkesini ve ayrıca Avrupa entegrasyonu sürecinde egemenliğin korunması ilkesini ihlal etmektedir” ifadeleri kullanıldı. Söz konusu karar ile Polonya yasalarının hukuki olarak üstünlüğü vurgulanırken çeşitli AB yasalarının Polonya anayasasına aykırılığına dikkat çekildi. Haliyle Anayasa Mahkemesi, Polonya yasalarının AB yasaları ile çelişmesi durumunda ulusal mevzuatın üstün geleceğine hükmetti.

Gelişme neden önemli?

Söz konusu kararlar Polonya ile AB arasındaki gerilim yeni ve ciddi bir boyuta taşındı. Zira ilk defa bir AB üyesi ülke, AB yasalarının üstünlüğünü (*primacy of EU law*) kabul etmeyerek AB yasalarının ulusal hukuka uyumsuzluğunu vurgulamış ve bunu tartışmaya açmış oldu. Söz konusu karar, AB yasalarının üstünlüğü ilkesine “önemli bir darbe” vurulduğu, “AB’nin hukuki yapısına nükleer saldırı yapıldığı” şeklinde yankı buldu. Bu karar ile bir AB üyesinin AB’nin kurucu ilkelerinden biri olan AB hukukunun üstünlüğü ilkesine meydan okuduğu görüldü. Ayrıca söz konusu kararın AB’den çıkış için *de facto* (fiili) bir durum oluşturabileceğini belirten görüşler dile getirildi.

Karara yönelik tepkiler ne şekilde?

Verilen karara yönelik tepkilerin içeriğine bakıldığında Brüksel çevrelerinde çok ciddi bir kızgınlığın ortaya koyulduğu görülüyor. Polonya hükümetine yönelik bu zamana kadarki en sert tepki gösterilirken, bu kararın karşılığının olacağı vurgulandı. AB Komisyonunun

Adaletten Sorumlu Üyesi Didier Reynders, “Polonya’nın AB hukukunun üstünlüğüne karşı aldığı karara tüm araçlarla yanıt vereceğiz” ifadelerini kullandı. AP Başkanı David Sassoli de “AB hukukunun ihlal edilmesi kurucu ilkelere meydan okuma anlamına gelir” açıklamasını yaparak tepki gösterdi. Lüksemburg Dışişleri Bakanı ise “Polonya’nın ateşle oynadığı” yorumunu yaptı. Kararla birlikte *Polexit* tartışmalarının da yeniden gündeme geldiği görülüyor. Her ne kadar Polonya hükümeti sözcüsü kararın hukuki bir ayrıntıyı netleştirdiği, AB’den ayrılma gibi bir durumun olmadığı şeklinde düşük tonlu bir açıklama yapsa da Brüksel yönetiminin tepkisi basit şekilde konunun geçiştirilemeyeceğini gösterdi.

Bundan sonra ne olabilir?

Polonya’nın AB’den beklediği 57 milyar avroluk yardım konusunda elini güçlendirmek ve pazarlık unsuru olarak kullanmak amacıyla böyle bir adım attığı düşüncesinin yaygın kanı olduğu görülüyor. Polonya’da yine tepki çeken kürtajın yasaklanması kararının 3 ay sonra resmî gazetede yayınlandığı göz önünde bulundurulduğunda, bu kararın da Polonya resmî gazetesinde bir süre yayınlanmayarak Komisyon ile görüşme kapısının aralanmaya çalışılması ihtimal dâhilinde. Öte yandan AB yöneticilerinin kurucu değerleri pazarlık unsuru haline getirmesinin Birlik içinde ve dışında olumsuz algıları beraberinde getirebileceği de belirtilmeli.

Brexit kararından sonra ayrılık müzakerelerinde Britanya’ya taviz vermeyerek ağır fatura çıkarmaya çalışan AB yöneticilerinin, Polonya’nın Birliğin kuruluş ilkelerini sorguladığı tavrına kayıtsız kalması ya da eleştirilerin sadece söylemlerde kalması beklenmemeli. Bu sebeple benzer tutumların ortaya çıkmaması adına Polonya’ya yönelik yeni bir ihlal prosedürünün (*infringement procedure*) başlatılması söz konusu olacaktır. Yeni süreç Polonya’ya giden farklı fonların dondurulmasını beraberinde getirecek olsa da bunun ne kadar sonuç üreteceği yeniden tartışmalara sebep olacaktır.

Ayrıca söz konusu karar Avrupa kamuoyunda 7. Madde tartışmalarını yeniden gündeme getirecek olsa da Macaristan’ın Polonya’ya yönelik açık desteğinin sürmesi sebebiyle bu konuda yeni bir gelişme beklenmemeli. Fakat bundan sonra AB kurumlarında karar alma mekanizmasıyla ilgili bir takım yeni fikirlerin ve atılması gereken adımların tartışılmaya başlanacağı yeni bir siyasi atmosferin ortaya çıkması muhtemeldir.

Bunların yanı sıra AB’nin Polonya’ya yönelik sert adımlar atmasının önünde kısıtlayıcı jeopolitik unsurların olduğunun da altı çizilmeli. Belarus’un Rusya’nın desteğiyle göç ve mülteciler üzerinden AB’ye yönelik yürütmüş olduğu hibrit stratejiye karşı Polonya’nın sınır

bölgelerinde ciddi bir çaba sarf ettiği görülüyor. Bunun yanı sıra Polonya'nın Kuzey-Güney gaz hattı gibi Avrupa'nın doğalgaz pazarı açısından önemli enerji rotalarına da ev sahipliği yaptığı biliniyor. Polonya'ya yönelik aşırı sert adımların atılması, Varşova yönetiminin bu gibi iş birliği alanlarını siyasallaştırmaya yönelik muhtemel girişimine sebep olabilir.

Oğuz Güngörmez – İKV Uzmanı